

Indonesië tijdens de Japanse overheersing 8 maart 1942-17 augustus 1945

De Japanse visie

- ▶ Nederland heeft een regeringscapitulatie gesloten te Rijsoord op 15 mei 1940
- ▶ Het kabinet heeft op 13 mei het regeringsgezag overgedragen aan generaal Winkelman zonder beperking
- ▶ Winkelman sloot de overeenkomst van 15 mei en aanvaardde een Duitse bezetting
- ▶ Het regeringsgezag ging over op de Duitse bevelhebber die het overdroeg aan een burgerlijke landvoogd
- ▶ De Staat Nederland was ten niet gegaan op dat moment. Seyss-Inquart nam de soevereiniteit over voor Duitsland.

Er was geen bevoegd Nederland oorlogskabinet in Londen

De Indische GG kon dus geen oorlog verklaren aan Tokio op 8 december 1941

2

Dus was er geen oorlog met Japan

- ▶ De vertegenwoordiger van de GG, generaal Ter Poorten, kon alleen een feitelijke wapenstrekking erkennen te Kalidjati
- ▶ Hij erkende dat Tokio de feitelijke beheersmacht aanvaardde over de Archipel en dus de interne soevereiniteit daar uitoefende zonder haar over te nemen
- ▶ Dan is het bezettingsrecht van het Landoorlogreglement niet toepasselijk
- ▶ Dus was de bezetter niet gehouden bij de detinerings van blanken, indo's en inheemse ambtenaren en beambten zich te houden aan de humanitaire normen van het bezettingsrecht

Geen oorlogstoestand met Japan

Wanneer de Rode Kruisnormen toch werden toegepast door Tokio was dat onverplicht

Tokio voert elders een defensieve oorlog om Azië terug te geven aan de Aziaten

Dit is uitvoering van het Verdrag van Versailles-1919

- ▶ De voortgezette Nederlandse guerrilla en de maritieme acties zijn misdrijven die niet als zelfverdediging of noodweer gerechtvaardigd kunnen worden
- ▶ Tokio legt conservatoir beslag op de Archipel met het oogmerk deze terug te geven aan de Indonesiërs ter uitoefening van hun originele soevereiniteit
- ▶ De Nederlanders uit de koloniale periode zullen na een definitieve vredesregeling die Versailles-1919 eindelijk naar zelfbestemmingsrechten uitvoert massaal gepatriëerd worden met hun collaboranten
- ▶ Wellicht moeten sommigen hunner berecht worden volgens de beginselen van het Volkenbondstatuut
- ▶ De detenties strekken daartoe. De kosten zullen bij de definitieve vrede verhaald worden op het Koninkrijk

Dit is de grondslag geweest van de verdediging tijdens het IMTFE 1945-1947

B.V.A.Röling, Nederlands rechter in het IMTFE aanvaardde deze redenering ten dele

Den Haag zette hem onder druk

- ▶ Deze redenering is nog steeds de Aziatische zienswijze
- ▶ Verwoord door rechter Pal voor het juist onafhankelijk geworden India
- ▶ Het verklaart de opstelling van Djakarta wanneer het om deze periode gaat, zowel mbt excuses, verontschuldigingen voor excessen, schadevergoedingen en onteigeningen en zelfs mbt de relatie tot Tokio
- ▶ Het geeft inzicht in de Indonesische waardering van de “Bersiap!”-tijd
- ▶ Azië ziet het IMTFE ook niet als een lichtbaken in de evolutie van het Internationale Strafrecht

Soekarno was homogeen met Tokio. Diens visie is weer actueel

Soekarno's opstelling in maart 1942

Vastbesloten Ratoe Adil te worden

- ▶ De GG had hem geïnterneerd in Benkoelen op Sumatra waar hij ruime bewegingsvrijheid genoot
- ▶ Hij zoekt op 9 maart contact met het Japanse gezag in Sumatra
- ▶ Dat brengt hem naar Batavia waar hij afspraken maakt met Imamura op basis van deze uitgangspunten van Tokio
- ▶ Imamura stelt dat Soekarno moet meewerken aan de Japanse beheersingsmaatregelen en de logistieke ondersteuning van de defensieve oorlog elders

5

Soekarno zegt toe en hoopt op een ambtelijke aanstelling door Tokio

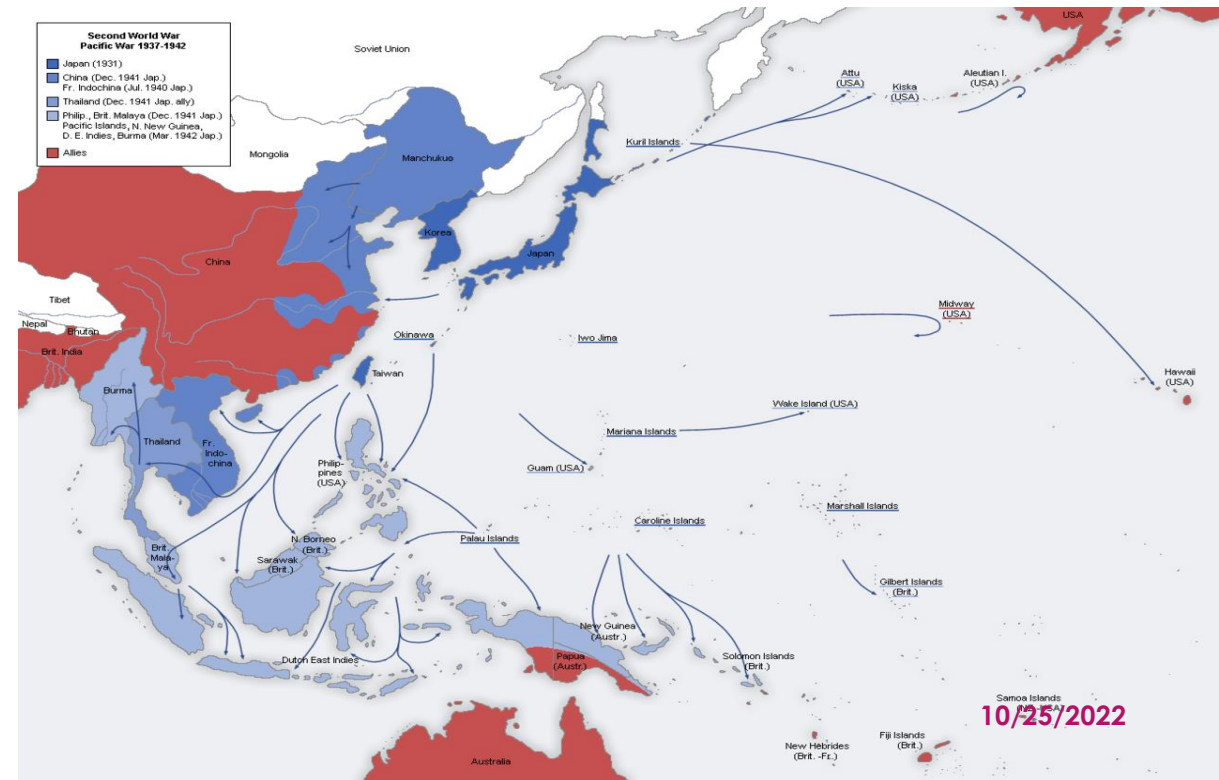
Vooreerst: werving voor de Aziatische Welvaartssfeer en arbeidskrachten om die te voor te bereiden

6

Soekarno voert campagne

- ▶ Hij houdt overtuigende spreekbeurten tbv Tokio
- ▶ Hij werft **romusha's** voor de aanleg van transportverbindingen, verdedigingswerken en opleidingskampen
- ▶ Hij blijft dat doen, ook al is de sterfte van de romusha's aanmerkelijk. Schattingen van 200.000-1000.000. Fixatie thans onmogelijk, maar reden om Soekarno's reputatie aan te tasten

Hatta c.s. weigeren dat beslist

De detinerings van Nederlanders

Abominabele condities

- ▶ Scheiding in vrouwen- en mannenkampen
- ▶ Jongens in de puberteit naar mannenkampen gezonden
- ▶ Totale verwildering daar in de adolescentieperiode
- ▶ Gedwongen prostitutie aan de orde van de dag, sexslavinnen
- ▶ Slechte huisvesting, weinig en minderwaardig voedsel
- ▶ Geen Indo's gedetineerd maar wel zwaar gediscrimineerd
- ▶ De inlanders zien dat alles gelaten aan en aanvaarden het op den duur
- ▶ De kampementen dienen niet ter vernietiging van de blanke groep

Tokio: door de geallieerde blokkades kon Japan geen betere voorziening bieden

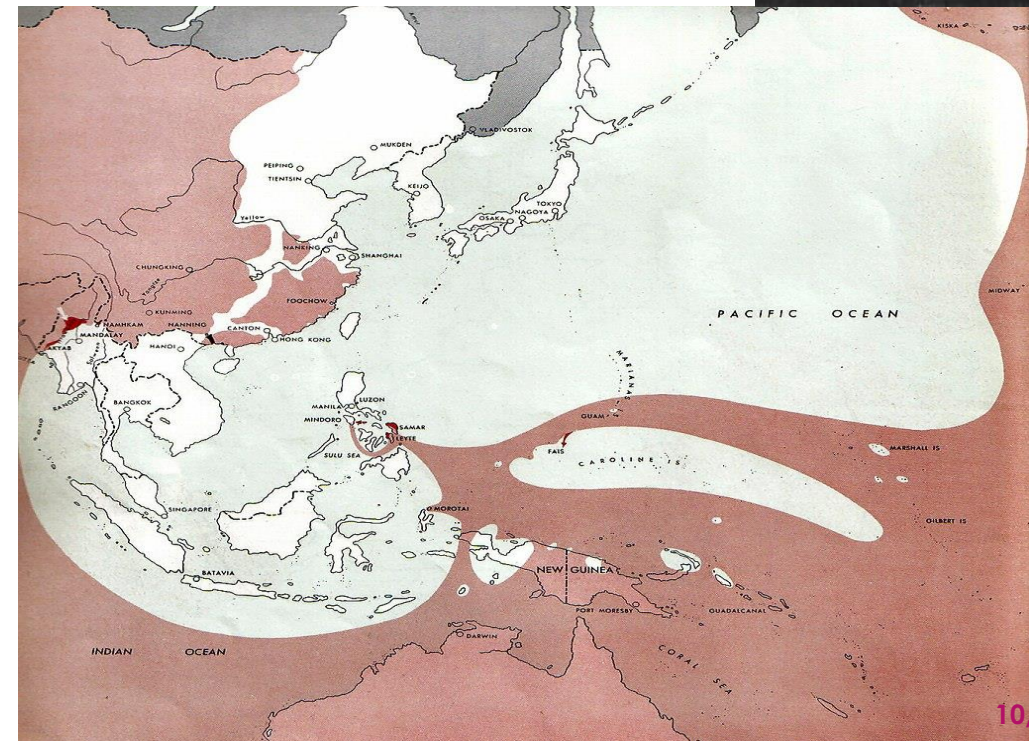

Na 1943 wordt duidelijk dat Tokio maritiem uitgeput is

Slagen bij Guadalcanal en Guam

- ▶ Binnen de Salomonseilanden geen Japans overwicht meer
- ▶ Bruggenhoofden op noordoostkust Nieuw-Guinea
- ▶ De Japanse aanvoer van levensmiddelen verstoord in Stille en Indische Oceaan
- ▶ Dreiging van hongersnoden in de Archipel
- ▶ Gedomoraliseerde Japanse troepen richten zich tegen de Indonesische inlanders
- ▶ Dezen wenden zich af van de Aziatische Welvaartssfeer: ze hebben het beroerder dan onder koloniaal regime
- ▶ Maar dat bestuur wensen zij niettemin niet terug

Terugtocht zeker

Nederland denkt koloniaal regime te hervatten na de eindoverwinning

Wilhelmina en Gerbrandy dragen dat uit. Ook jegens de USA

- ▶ Wilhelmina geeft in haar 7 december-toespraak 1942 aan dat binnen Rijkseenheid-verband aan de koloniale gebieden zekere zelfstandigheid kan toekomen
- ▶ Maar niet op het gebied van de internationale betrekkingen, consulair en diplomatiek, en niet op het gebied van defensie
- ▶ Een zuivere personele unie is uitgesloten
- ▶ Een rijksconferentie moet uitkomst bieden. Over de agenda doet zij geen toezeggingen.
- ▶ Dit wordt bij de nationalistische bovenlaag bekend en is onaanvaardbaar

De USA doen weten: hieraan werken wij niet mee. Londen houdt zich op de achtergrond.

Van Kleffens krijgt de wacht aangezegd

- ▶ Maar ook hij meent dat Nederland een middelgrote koloniale mogendheid zal blijven
- ▶ En dat Washington dat op den duur in de strijd tegen de Sovjets zal aanvaarden
- ▶ Dan heeft het in Azië een strategisch steunpunt
- ▶ De socialistische ministers Alberda en Van den Tempel waarschuwen dat het kabinet Washington niet goed verstaat
- ▶ Zij krijgen, mede door Kruls, alle ministers tegen zich. Kruls wil later chef GS worden in Nederland. Dan moet hij pro-Rijkseenheid zijn.

Kruls bereidt troepenverplaatsingen voor na de bevrijding

Ook Churchill en Eden denken aan koloniale reconsolidatie in het Verre Oosten

11

Zij hebben geen voeling met de arbeidersklassen

- ▶ Dezen vinden al lang dat een Imperiale oorlog wordt gevoerd na 1943
- ▶ Clement Attlee, Labour, voelt dat haarfijn aan
- ▶ Hij verstaat zich ook met Ghandi die nu onmiddellijke onafhankelijkheid wil voor India na een vredessluiting
- ▶ Gebeurt dat, dan zal Nederland geen koloniale positie kunnen handhaven, want daar heeft het de Britten bij nodig.
- ▶ Van Mook ziet dat in en waarschuwt de Londense regering. Hij wordt persona non grata.

De kentering der tijden gaat totaal aan de westerse regeringen voorbij

De Indonesische onafhankelijkheidsverklaring 17 augustus 1945

12

Soekarno wil originele soevereiniteit

- ▶ Hij wil niet dat deze bevoegdheid overgedragen of afgestaan wordt door Nederland of Japan
- ▶ Maar hij wil stabilisatie afwachten en wachten of de Britten bereid zijn een alliantie te sluiten met een Indonesische regering
- ▶ Hij weet dat de USA de zône waarin de Archipel ligt zal overdragen aan de Britten, die nu aan het einde van hun vermogens zijn
- ▶ Hij vreest het machtsvacuüm dat zal ontstaan als de USA zich terugtrekt terwijl Londen geen troepen aanland, met de Japanse bezetter nog op Java
- ▶ Er zijn agressieve jongerenbenden – pemoeda's -- actief, door Tokio bewapend, die eigenrichting willen plegen en de blanken uitroeien

Pemoeda's dwingen Soekarno en Hatta in blanco de onafhankelijkheid uit te roepen

Attlee wil geen inmenging in Indonesische aangelegenheden

Churchill verliest de verkiezingen 1945

- ▶ Hij had alles gezet op koloniale reconsolidatie
- ▶ Attlee op onverwijld demobilisatie, hervatting van de normale arbeidsverhoudingen en invoering van een sociale zekerheidsstaat
- ▶ Hij moet ook in het Verre Oosten snelstens demobiliseren en dienstplichtigen terugtrekken
- ▶ Hij wil geen nieuwe brandhaard waarbij Brits-Indische soldaten – Gurka's en Sikh's – ingezet moeten worden
- ▶ Hij belet de Nederlandse oorlogsvrijwilligers, ingezet sedert 18 september 1944, de tocht over Straat Malakka

Het Nederlandse kabinet Gerbrandy III verbijsterd: **Schmutzer** dacht aan bijstand door Londen

Kruls gaat, met instemming van Van Kleffens, zijn gang

Kruls Chef Militair Gezag

- ▶ Hij kan beschikken over militaire voorraden SHAEF te Brussel
- ▶ Hij ronselt sedert 18 september 1944 in bevrijd gebied vanuit Eindhoven oorlogsvrijwilligers
- ▶ Hij brengt ze over naar Malakka teneinde als expeditionaire troepen ingezet te worden in Soerabaya
- ▶ En van daaruit te deployeren over Java
- ▶ Hij kan dat doen buiten ministeriële politieke verantwoordelijkheid om
- ▶ Want het kabinet zit te Londen en weet van niets, terwijl vier ministers te Oisterwijk geen bevoegdheden hebben in constitutionele zin

Lord Mountbatten houdt Nederland in toom

Christison wil alleen lokale acties ter ordehandhaving

Hij is de nieuwe Chief SEAC

- ▶ Hij belet de overtochten zonder de Nederlanders in te lichten
- ▶ Grote frustraties bij de oorlogsvrijwilligers
- ▶ Hij zendt eerst generaal Christison naar Batavia
- ▶ Om daar de machtsverhoudingen te taxeren
- ▶ Huib van Mook deelt hem als pseudo-koloniale landvoogd mee dat hij geen deuk in een pak boter kan slaan
- ▶ Dus zoekt Christison het in de richting van Hatta en Soekarno, waarvan de laatste meteen zijn gouden kans ruikt